

Prosjektrapport

«Mitt språk – et kartleggingsverktøy»

Forebygging
Prosjektnr. 2009/1/0655



Forord

Denne rapporten beskriver et pilotprosjekt der det er utviklet et billedbasert materiale med tilhørende lydfiler som kan brukes i vurdering av vokabularutvikling hos flerspråklige barn. Materialet er foreløpig utviklet på punjabi/urdu og somali og er til nå prøvd ut på til sammen 29 barn mellom 2 og ca 5 år. Prosjektets varighet har tidsmessig gått over to år, men data er i hovedsak samlet inn og analysert i løpet av 2011. Resultatene er lovende med tanke på å kunne etablere en felles norm eller kritisk grense for vurdering av normal språkkompetanse hos barn i aktuell aldersgruppe med annet morsmål enn norsk. Ved en eventuell videreutvikling er det et mål at materialet skal kunne bidra til å kvalitetssikre språkvurderinger av denne gruppen barn. Materialet antas å kunne være aktuelt for bruk både ved språkkartlegging ved helsestasjonen og i barnehagene.

Mange personer har bidratt med hjelp og innspill i prosjektet og jeg ønsker å takke (i tilfeldig rekkefølge) Ruhksana Arshad, Kirsten Meyer Bjerkan, Mohamed Bahdon Osman, Noshila Riaz, Yasmin Naz, Kristian E. Kristoffersen, Penny Roy, Jasbir Kaur Sidhu, Ingunn Iverte Bjune, Bente Johansen og Helle Ibsen. Takk også til barn og ansatte i barnehagene som velvillig har stilt både lokaler og voksne medhjelpere til disposisjon ved utprøvingen. Stor takk også til tegner Rita Åse og til Elisabeth Borgen ved NSI Lydproduksjon A/S.

Sist men ikke minst vil jeg takke ExtraStiftelsen Helse & Rehabilitering som har gitt midler til gjennomføring av prosjektet og til arbeidsgiver Bredtvet Kompetansesenter for tid til å arbeide med dette.

Anne Cathrine Thurmann-Moe

Sammendrag

Helsestasjonene er pålagt språkkartlegging av alle barn ved 4 års kontrollen og også barnehagene opplever økende krav til bruk av formelle språkkartleggingsverktøy. Både barnehagene og helsestasjonene bruker i hovedsak standardisert materiell som er utviklet etter utprøving på norske barn i en enspråklig kontekst. Barn med flerspråklig bakgrunn utvikler to eller flere språk parallelt og kartlegging bare på norsk vil gi upresis informasjon om språkutviklingen. Også når det gjelder hensiktsmessig veiledning til hvordan foreldre med minoritetsbakgrunn kan støtte barnas språkutvikling ansees det som uheldig at kartleggingen bare foregår på norsk og dermed gir lite informasjon om relevant stimulering av morsmålet.

Prosjektet "Mitt språk" er et pilotprosjekt der det er utviklet et billedbasert materiale for vurdering av ordforråd. I materialet inngår også innleste lydfiler på foreløpig to minoritetsspråk. Kartleggingen tar ca. 15 minutter og foregår ved at barna får se tre bilder, hører et ord lest opp på morsmål via PC og så skal velge riktig bilde ved å peke. Testprosedyren krever ikke at barnet sier noe og er mulig å administrere uten at man selv kan snakke barnets morsmål.

Prosjektet har prøvd ut materialet på barn mellom 2 og 5 år. Formålet har vært å vurdere om det kan være egnet som et supplement eller alternativ til norskspråklig kartlegging og gi mer presis informasjon om språkutviklingen hos barn med flerspråklig bakgrunn. Erfaringene så langt er gode og de foreløpige resultatene tyder også på at dette kan være et egnet verktøy for vurdering av ordforråd på morsmål for barn i 3-4 års alderen.

Videre arbeid både når det gjelder omfang av utprøvingen og eventuell oversettelse til flere språk vil være nødvendig før materialet eventuelt vil kunne distribueres og tas i bruk. I de opprinnelige planene for prosjektet var det vurdert mulighet til å utvikle et PC basert verktøy med blant annet elektronisk skåring. Billedmaterialet og lydfilene som er produsert i pilotprosjektet er utviklet med disse mulighetene for øye og vil derfor potensielt kunne realiseres ved en eventuell videreføring av pilotprosjektet.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
Bakgrunn	4
Prosjektgjennomføring/metode	5
Gjennomføring av utprøvingen/datainnsamling.....	7
Resultater og resultatvurdering	8
Statistikk.....	9
Oppsummering/konklusjon/videre planer	12
Referanser/litteratur	13
Vedlegg	14
Vedlegg 1 – Eksempeloppgave, fly.....	14
Vedlegg 2 – Tillatelse NSD	15
Vedlegg 3 – Informert samtykke.....	16

Bakgrunn

Alle fireåringer og etter hvert toåringer gjennomgår en helhetlig kontroll på helsestasjonen, der også språkutvikling blir kartlagt.

Målsettingen med språkkartleggingen er i henhold til rundskriv 06/13 IMDI:

”Så tidlig som mulig å fange opp svak språkutvikling hos barn generelt, samt mangelfulle norskkunnskaper hos barn med et annet morsmål enn norsk og samisk”.

Og:

”Gjennom veiledning til foreldrene og tilrettelegging av varierte språkstimulerings tiltak sikre at barna har bedre forutsetninger for å følge undervisningen ved skolestart.”

For flerspråklige barn er morsmålet det primære språket og kartlegging med tanke på identifisering av eventuelle språkvansker bør derfor også inkludere kartlegging på morsmål.

Kartleggingsverktøyene som i dag er i bruk, eksempelvis Språk 4 (Horn og Dalin, 2008) og SATS (Horn og Hagtvet, 1997) er utviklet og prøvd ut på norske barn og standardiseringen og vurderingskriteriene tar dermed utgangspunkt i normal språkutvikling i en norskspråklig kontekst. Dette vil bare gi begrenset informasjon om de flerspråklige barnas språklige kompetanse og gir dermed et usikkert grunnlag for å vurdere om disse barna har spesifikke språkvansker.

Innvendinger mot bruk norskspråklig materiell for minoritetspråklige barn har blitt reist i forbindelse med evaluering av bruk av Språk 4 på helsestasjonen (Rambøll Management, 2005 og Oxford Research, 2009) og gjentatt i en nylig utkommet ekspertrapport om kartlegging i barnehagene (Regjeringen (KD), 2011). Her heter det blant annet:

”Hvis fokuset for språkkartleggingen av flerspråklige barn bare blir på norsk språk er det en fare for at dette kan gi uheldige signaler til foreldrene. Når kartleggingsverktøyene kun etterspør norskspråklig kompetanse, kan det føre til at foreldrene oppfatter norsk som mer betydningsfullt enn barnas morsmål. Det blir derfor viktig at kartleggingssituasjonene og veiledningene anerkjenner barnas og foreldrenes morsmål ” (s 225).

Med tanke på videre veiledning av foreldre er språkkartlegging på norsk et dårlig utgangspunkt fordi det i liten grad kan brukes til å rette fokus mot tiltak foreldrene kan bidra til gjennom videreutvikling av barnets morsmål. Det er bred faglig enighet om at stimulering av morsmål er viktig, også med tanke på god andrespråklig utvikling (bl.a. Cummins, 2000). Dette er også helsestasjonenes holdning i veiledningen til minoritetsfamiliene. Når helsekontrollen kun vurderer språklige ferdigheter på norsk kan helsesøster lett komme i en posisjon der hun snakker med to tunger og der enspråklig kartlegging fører til at budskapet om viktigheten av morsmål blir svekket.

I forbindelse med at mange helsestasjoner har forsøkt å møte utfordringene knyttet til språkkartlegging av flerspråklige barn gjennom bruk av tolk har det blitt reist spørsmål om hvorvidt denne metoden er hensiktsmessig. I rapporten ”Når helsesøster kartlegger” (2005) som blant annet baserer seg på intervju av helsesøstere i seks forsøkskommuner, pekes det på at vurderingen av minoritetspråklige barn blir usikker (Rambøll Management, 2005, s 60). Det vises i den forbindelse blant annet til at god effekt ved bruk av materialet forutsetter god kontakt og dialog mellom helsesøster og barnet under kartleggingen og det reises spørsmål ved om dette kan ivaretas ved bruk av tolk.

Fordelene ved å også kartlegge morsmålet hos flerspråklige barn ved helsekontrollen synes godt dokumentert. Ved å få innblikk i kvaliteten på barnets morsmål vil man lettere kunne vurdere om barnet har språkvansker og man vil kunne være mer presis i forhold til råd om tiltak og behov for eventuelle viderehenvisninger. Veiledningen til foreldrene vil bli mer presis og ikke minst vil kartlegging av morsmål også for minoriteter innebære en mer likeverdig vurdering av etnisk norske og minoritetspråklige barn. Dette bør være en målsetting for et nasjonalt tiltak som skal omfatte alle barn.

Bakgrunnen til prosjektet "Mitt språk" har vært et ønske om å konstruere og prøve ut et kartleggingsverktøy på morsmål som kunne fungere som et supplement til den norskspråklige kartleggingen på helsestasjonen og eventuelt også fungere som et alternativ til norskspråklig kartlegging hos barn som ikke har vært eksponert for norsk språk i særlig grad, for eksempel fordi de kun har gått få måneder i barnehage.

Utviklingen av et slikt materiell på flere språk og med tanke på distribusjon er et omfattende arbeid og i prosjektsøknaden ble det derfor søkt om støtte til utvikling av og en relativt begrenset pilotutprøving av materialet. Tanken var at erfaringene med dette ville gi en indikasjon på om et slikt materiell var "liv laga" både når det gjaldt praktisk bruk og som redskap til å skille ut barn med språkvansker. Det ble i første omgang valgt å prøve ut materialet på barn med punjabi/urduspråklig bakgrunn. Valget av denne gruppen ble gjort med bakgrunn i at minoriteter med pakistansk språkbakgrunn er den største gruppen av minoriteter i Norge. Etter hvert som det viste seg å være vanskelig å samarbeide med helsestasjonene rundt utprøvingen og at denne språkgruppen ser ut til å være underrepresentert i barnehagene når det gjelder unge førskolebarn ble det valgt å prøve ut materialet også på barn med somalisk språkbakgrunn.

Prosjektgjennomføring/metode

Metodebruken handler i dette tilfelle både om selve konstruksjonen av materialet og innhenting og behandling av data.

Når det gjaldt konstruksjonen av verktøyet har jeg valgt å basere meg på erfaringer fra tidligere arbeid med oversettelse og tilrettelegging av ordforrådstester for flerspråklige barn i skolealder (Monsrud et al, 2010). Jeg ønsket å bruke erfaringene fra dette arbeidet spesielt når det gjaldt prosedyren ved kartleggingen. I prosjektet "Likeverdig utdanning i praksis" (Kunnskapsdepartementet, 2007) ble blant annet vokabulartesten BPVS II (Dunn et al, 1997) oversatt og tilrettelagt for 7 minoritetsspråk. Prosedyren ved morsmålskartlegging med denne prøven er at barnet får opplest et ord på morsmål og så skal velge riktig ord ut fra fire alternative bilder. Erfaringene fra utprøvingen av dette materialet viste at denne testprosedyren fungerte positivt for de tospråklige elevene og også fungerte godt som redskap for fagpersoner. Spesielt muligheten til å få et innblikk i barnas ordforråd på morsmålet selv om man selv ikke snakker dette språket ble vurdert som veldig verdifullt av de ansatte i Pedagogisk psykologisk tjeneste som deltok i utprøvingen. I utviklingen av "Mitt Språk" ble det derfor valgt å benytte en liknende testprosedyre ved at barnet blir presentert for 3 bilder og så skal velge riktig bilde etter å ha fått opplest et ord via datamaskinen. Valget av tre bilder i stedet for fire ble gjort både med tanke på at formatet da muliggjør klarere bilder og at barna i målgruppen er yngre. BPVS II er standardisert for barn mellom 2 og 20 år mens målgruppen for "Mitt språk" er barn mellom 2 og 4 år.

Utvalget av ord i ”Mitt Språk” er ikke tilfeldig valgt, men baserer seg på erfaringer gjort i et forskningsprosjekt som ble gjennomført i Storbritannia i 2003-2005 (Harris et al, 2005 og Roy et al, 2005). Dette prosjektet hadde på mange måter et relativt likt utgangspunkt som det jeg har beskrevet ved at målsettingen var å lage verktøy for vurdering av språkkompetanse på morsmål i forbindelse med helseundersøkelser av småbarn. I dette prosjektet ble det imidlertid valgt å bruke foreldre som informanter og avkryssing i sjekklister som metode. «Sure Start» er et stort forskningsprosjekt der blant annet utvalget av ord til sjekklistene var gjenstand for en streng vurdering og kvalitetssikring når det gjaldt å velge ut ord som skulle være representative på tvers av språk. Utgangspunktet var den internasjonalt kjente sjekk listen Mc Arthurs scales (eks. Fenson et al, 2000) som er oversatt til mange språk og som også inngår i språkkartlegginger av småbarn over hele verden. I Norge har de blant annet vært utgangspunkt for sjekklistene som inngår i språkkartleggingsverktøyet SATS (Horn og Hagtvet, 1997).

Det opprinnelige materialet består av lister på over 1000 ord og er standardisert for barn opp til 3 år. Gjennom utprøving og evaluering ble den opprinnelige listen redusert til 100 ord og etter hvert komprimert til 50 ord (Harris et al, 2004) der ord som hadde noen form for kulturell ”slagside” eller som lingvistisk ikke var mulig å oversette med et relevant ord ble valgt bort.

Reliabiliteten og validiteten til 50 ordslista ble så vurdert opp i mot 100 ordslista og det ble funnet at lista med 50 ord skilte bedre for barn som ikke hadde engelsk som morsmål. På grunn av den grundige kvalitetssikringen når det gjaldt utvalget av ord vurderte jeg det som relevant å ta utgangspunkt i dette arbeidet for å velge ut ord til ”Mitt Språk”. Jeg tok derfor kontakt med en av forskerne knyttet til prosjektet og ba om tillatelse til å bruke 50 ords lista som utgangspunkt for å lage billedmaterialet. Jeg fikk tillatelse til dette og gikk så i gang med å konstruere oppgavene. I forkant av dette ble ordlista sendt til personer med språkbakgrunn på punjabi. Disse gjorde vurderinger av ordenes relevans for barn med punjabibakgrunn i en norsk kontekst og kom med kommentarer. Senere ble samme prosess gjennomført med somaliversjonen.

For hvert målord (hentet fra 50 ordslista) ble det konstruert to distraktorord. Disse ble hovedsaklig valgt ut fra semantisk felleskap med målordet. Materialet ble så sendt til en tegner som laget 50 ark med tre tegninger pr ark (se vedlegg 1 for eksempel). Arkene ble så laminert og satt i en ringperm. Samtidig ble det via et profesjonelt lydstudio lest inn ord på punjabi/urdu og etter hvert somali Disse ble lagret som lydfiler.

I den opprinnelige prosjektsøknaden var det angitt planer om å utvikle et databasert verktøy med innebygd skåringssystem og mulig touchscreenfunksjon. En telefonrunde til aktuelle samarbeidspartnere rundt dette viste at en slik videreutvikling både lå utenfor de økonomiske rammene for prosjektet og dessuten forutsatte at en måtte ta en del prinsipielle valg blant annet med tanke på drifting av systemet på sikt. Det ble derfor vurdert som uhensiktsmessig å utvikle dette før en var mer sikker med tanke på verktøyet funksjonalitet. I utprøvingen er det derfor brukt papirutgaver og lydspor som er blitt administrert manuelt via PC. Både tegningene og lydsporene er imidlertid produsert med tanke på en eventuell teknisk videreutvikling av materialet til et rent databasert verktøy.

Gjennomføring av utprøvingen/datainnsamling

Siden datainnsamlingen i dette tilfellet handler om registrering av sensitiv informasjon ble prosjektet meldt til Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (NSD) og de har gitt tillatelse til gjennomføring av prosjektet og innhenting og oppbevaring av data (se vedlegg 2).

Det var i utgangspunktet tanken at utviklingen av materialet skulle skje i nær tilknytning til og i samarbeid med helsestasjonene, som var den antatt primære målgruppe for verktøyet. Til tross for at helsesøstrene generelt har vist stor entusiasme ved presentasjon av materialet og også var svært positive til ideen bak har det i praksis vist seg omtrent umulig å få til et samarbeid med helsestasjonen rundt utprøvingen av materialet. Det ble sendt ut forespørsler pr. mail til helsestasjoner i 10 bydeler i Oslo samt til Drammen og Bærum, men veldig få besvarte mailen selv etter flere purringer og telefonhenvendelser. Et par av de som besvarte var positive, men trakk seg grunnet stort generelt arbeidspress. På en helsestasjon ble det gjort en konkret avtale om utprøving i forbindelse med to års kontrollen, men da datoen kom ble avtalen likevel annullert og forsøk på å finne alternativt tidspunkt har ikke blitt besvart. En av ideene i prosjektet var å samarbeide med antatt målgruppe rundt utviklingen av materialet blant annet for å kunne gjøre det så brukervennlig som mulig for målgruppen (helsesøstre). Det må derfor oppsummeres som negativt at dette viste seg umulig å få til. Min vurdering av årsakene til dette er at det er satt av lite tid til å drive med faglig utviklingsarbeid ved helsestasjonene, samtidig som min henvendelse tydeligvis kom samtidig med en del større omorganiseringer ved noen bydeler, noe som gjorde at kapasiteten generelt var begrenset.

Også barnehagene var vurdert som en mulig brukergruppe av verktøyet og her har det vært enklere å oppnå kontakt. Kontakten med barnehagene ble gjort via mail til koordinatorene og enhetsledere for flere barnehager, disse har så videreformidlet kontakt til avdelingsledere i aktuelle barnehager. Når denne kontakten var opprettet ble det sendt samtykkeskriv til foreldrene i norsk og oversatt versjon (se vedlegg 3) via mail og barnehagene har tatt ansvar for å dele ut og samle inn samtykke. Det ble også laget et kort spørreskjema som ble delt ut til de foreldrene som hadde gitt tillatelse. Utfordringene med kontakten med barnehagene har vært at man har måttet gå gjennom mange ledd og at mange av de første mailhenvendelsene til enhetsledere ikke ble besvart og måtte følges opp mange ganger. Utfordringene har også vært knyttet til å finne barn i målgruppa i barnehagene. En henvendelse til Bydel Søndre Nordstrand ga for eksempel raskt positivt svar, men ved nærmere ettersyn viste det seg at barnehagene ikke hadde så mange små barn med urdu/punjabi bakgrunn. Flere bydeler har rapportert om bare et par barn pr. avdeling i noen få barnehager. Dette kan tyde på at det er relativt få barn i denne språkgruppen (punjabi/urdu) som går i norsk barnehage før de er ca 4 år. Dette var en av årsakene til at det ble valgt å utvide til også å gjelde barn med somalisk hjemmebakgrunn. Også kravet om innhenting av skriftlig samtykke hos foreldrene har ført til et visst frafall, slik at bare noen av de aktuelle barna i barnehagen har blitt med. Frafallet fra foreldre kan være forårsaket av motvilje mot å delta i denne typen prosjekter. Mitt inntrykk er imidlertid at der avdelingsleder i barnehagen har vært positiv og snakket direkte med foreldrene ved utdeling av samtykkeskriv har frekvensen av positive svar vært høy, mens den har vært tilsvarende lavere i barnehager som bare har tatt ansvar for å levere ut lappene og ikke etterspurt respons fra foreldrene.

Resultater og resultatvurdering

Erfaringer fra utprøvingen

Generelt har utprøvingen foregått ved at undertegnede har kommet til barnehagen og gjennomført kartleggingen, men en voksen fra avdelingen har fulgt barnet og vært å tilstede under kartleggingen. Erfaringene med bruken av materialet har vært positive. Selv om barna har synes det har vært litt rart at det kommer en norsk dame og at datamaskinen snakker deres hjemmespråk, har selve testprosedyren, d.v.s. at barna skal høre på et ord og så peke på riktig bilde, fungert veldig fint. Når det gjelder i hvilken grad materialet kan brukes til å skille ut barn med språklige problemer viser jeg til nærmere redegjørelse for materialets statistiske egenskaper når det gjelder svarfrekvens pr. alder etc. nedenfor.

Konklusjonen etter utprøvingen så langt er at materialet virker motiverende på barna og at oppgavenes vanskegrad synes godt tilpasset målgruppen. Opprinnelig var det tenkt at materialet skulle tilpasses aldergruppen 2-3 år. Valget av den aldersgruppen ble delvis gjort utfra at 50 ordslista er beregnet og prøvd ut på toåring i Storbritannia. Jeg hadde også som utgangspunkt at det var behov for et kartleggingsverktøy for språkvurdering ved to års kontrollen på helsestasjonen. Kontakten jeg har hatt med helsestasjonen har imidlertid avdekket at mange helsestasjoner ikke gjennomfører språkkartlegging ved 2 år. I utprøvingen av materialet har det også vist seg at det aldersmessig nok passer bedre for barn i aldersgruppen 3-4 år og trolig er for vanskelig for barn under to år. Det ser ut til å være en takeffekt ved ca 4,5-5 år, mens barn ved 3 års alderen gjennomsnittlig oppnår ca 50 % riktige svar. Dette tilsvarer prosentandelen riktige fra utprøvingen av sjekklister i «Sure Start». Man kan anta at selve situasjonen rundt kartleggingen med «Mitt Språk», der barnet må ta aktivt del ved å lytte og peke, samt også forholde seg til disktraktorbilder oppleves mer krevende enn det å produsere ord selv i en hjemlig kontekst, som er det som måles ved bruk av språklige sjekklister for foreldre.

Utprøvingen har vist at noen av oppgavene har en konstruksjon som gjør det naturlig å velge flere svaralternativer og i den somaliske versjonen var det nødvendig å velge et av disktraktorordene «rev» som målord fordi målordet «bjørn» ble oppfattet som ikke relevant. I noen grad har også disktraktorord og målord vært så like, for eksempel ved at de har vært substantiv og verb av samme ordet, slik at stort sett samtlige barn har gjort «feil». Denne typen erfaringer vil bli gjennomgått nøye og tatt hensyn til ved en eventuell videreutvikling og utgivelse av materialet.

Det er alltid knyttet store utfordringer til å oversette språklige testoppgaver fra et språk til et annet. I arbeidet med dette møter en på spørsmål både knyttet til relevans, lingvistiske forhold og utfordringer knyttet til dialekter og språklige variasjoner lokalt. Når det gjelder spørsmålet om relevans, er det ikke åpenbart at ord som regnes som representative i en språkkultur også er det i en annen. I dette tilfellet er dette problemet forsøkt redusert ved å bruke 50 ordslista som i det originale «Sure start» prosjektet var underlagt en nøyaktig kvalitetssikring gjennom kritisk gjennomgang av morsmålskyndige personer fra tre minoritetsspråk (urdu/punjabi, twi (ghanesisk språk) og tyrkisk). Bare et av disse språkene er relevante for den aktuelle utprøvingen her i Norge, men det faktum at listen representerer «minste felles multiplum» for tre språk gir en indikasjon på at listen også kan være representativ for andre språk også.

Både ved oversettelse til punjabi og somali har jeg møtt utfordringer knyttet til språkkultur og dialektvariasjoner. I pakistansk språkkultur, i alle fall når det gjelder majoriteten av

innvandrerbefolkningen fra Pakistan i Norge, er det tradisjon for å snakke punjabi til barna mens de er små, men gradvis øke påvikningen av urdu (det offisielle språket og ”skolespråket”) ettersom barna nærmer seg skolealder. Det finnes noen med urdu som primærspråk også, men disse er i et klart mindretall i Norge. I oversettelsene er dette løst ved at man i hovedsak har lest inn ord på punjabi, men laget parallelle spor med urduversjon i noen av tilfellene. Når det gjelder somali er det her store dialektvariasjoner mellom nord og sør i landet og dette har blitt løst gjennom at det er lest inn parallelle målord for de ca halvparten av oppgavene som dette gjelder. I utprøvingen har man ved feil svar da hatt mulighet til å prøve et annet alternativ, som i noen grad har truffet bedre.

Statistikk

I alt 18 pakistanske og 11 somaliske barn har deltatt i utprøvingen. Samtlige er kartlagt av undertegnede i barnehagen med en fra personalet på avdelingen tilstede. Den yngste var 32 mnd og den eldste 69 mnd ved testtidspunktet. En case ble utelatt fra videre statistisk behandling p.g.a. mistanke om generell utviklingsforsinkelse. Fordelingen av alder, kjønn og språk for hele utvalget pr leveår er angitt i tabell 1.

alder	2 år	3 år	4 år	5 år	total
antall	3	11	9	5	28
Jente/gutt	1 /2	3/8	3/6	4/1	11/17
Språk punjabi/somali	2/1	5/6	9/0	1/4	17/11

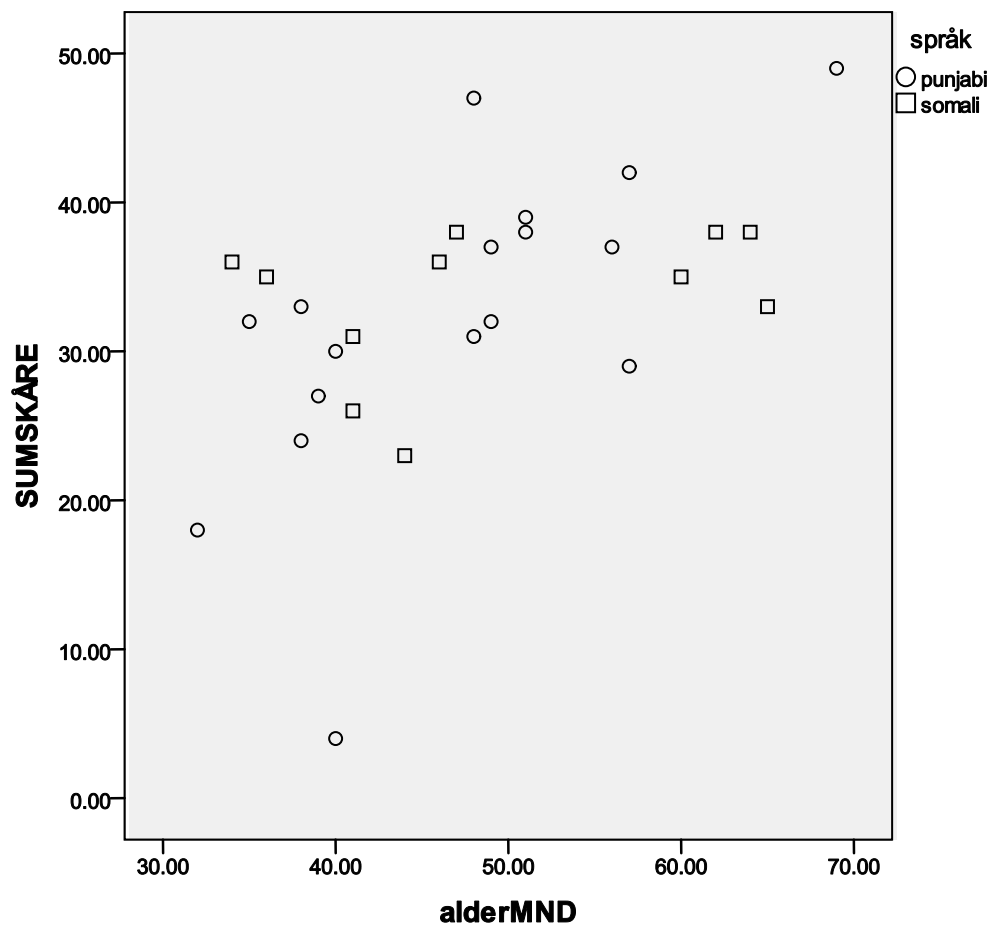
Tabell 1: Fordeling av utvalget på alder, kjønn og språk

Som det framgår av tabell 2 er det relativt sterk sammenheng mellom alder og sumskåre på testen, noe som indikerer at oppgavens vanskegrad og antall passerte oppgaver normalt ser ut til å øke med alder. Det er heller ikke store forskjeller mellom språkene når det gjelder sumskårer pr. alder (figur 1). Dette er positivt med tanke på å eventuelt kunne se for seg en felles normering på tvers av språk. Utvalget er imidlertid for lite til å kunne trekke noen sikre slutninger foreløpig.

Correlations		SUMSKÅRE	alderMND
SUMSKÅRE	Pearson Correlation	1	.531**
	Sig. (2-tailed)		.004
	N	28	28
alderMND	Pearson Correlation	.531**	1
	Sig. (2-tailed)	.004	
	N	28	28

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 2: Korrelasjoner mellom alder og sumskårer for hele utvalget



Figur 1: Forholdet mellom sumskårer pr alder for henholdsvis somalisk og punjabi/urdu

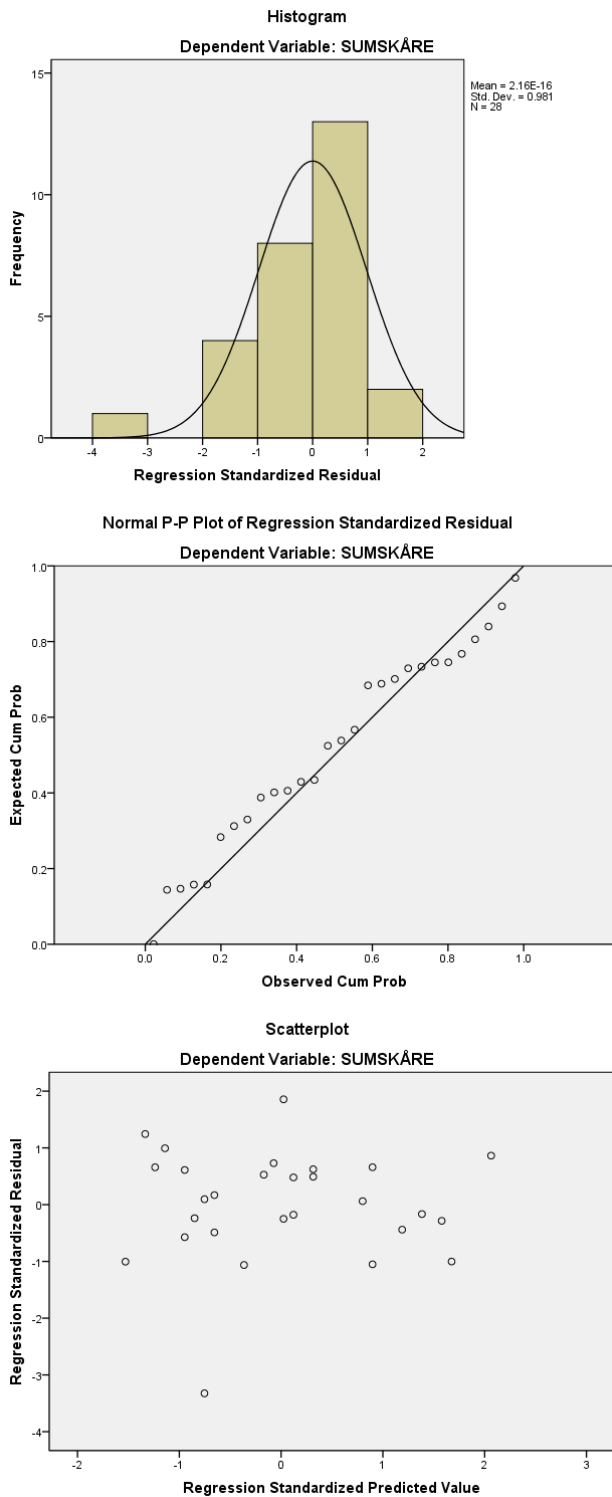
Det ble også foretatt en regresjonsanalyse. Denne viser at alder svarer for ca 30% av variasjonen når det gjelder skåre på testen.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.531 ^a	.282	.255	7.60066

a. Predictors: (Constant), alderMND

Tabell 3 : Regresjonsanalyse alder/sumskåre



Figur 2: Visualiseringer av regresjon mellom alder og sumskåre

Med bakgrunn i at utvalget er relativt lite er det positivt at fordelingen i utvalget ser ut til å være lineær og tilnærmet normalfordelt. Dette indikerer at det i en videre utvikling av materialet vil kunne være mulig å sette en kritisk grense for oppnådd skåre pr. aldersgruppe. Vurderinger av i hvilke aldersgrupper det vil være mest aktuelt å bruke verktøyet og hvor nøyaktig en eventuell normering skal være må utsettes til det eventuelt blir samlet inn mer data. Foreløpig ser i alle fall valget av oppgaver ut til å være relativt treffsikkert og det ser

også ut til at oppgavene hver for seg ”trekker i samme retning”, d.v.s måler tilnærmet det samme. Test for reliabilitet viser en reliabilitets koeffisient på 0,778 (Cronbachs Alpha). Dette indikerer at enkeltoppgavene måler samme faktor.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.778	50

Tabell 4: Reliabilitet for alle deloppgavene (50)

Oppsummering/konklusjon/videre planer

Erfaringene med prosjektet er overveiende positive. På den negative siden må angis at selve utprøvingen har tatt langt mer tid enn beregnet fordi det har vist seg vanskeligere enn først antatt å få kontakt med målgruppen. Som tidligere nevnt var det i planleggingen av prosjektet beregnet at det skulle være relativt uproblematisk å oppnå kontakt og tilgang til barn materialet kunne prøves ut på gjennom samarbeid med helsestasjonen. Når dette ikke gikk har det vært relativt tidkrevende å etablere kontakt med barnehagen og det har også vært nødvendig med en del reising ut og med at det har vært forholdsvis få barn fra målgruppen i hver avdeling og barnehage. Ved en eventuell utvidelse av prosjektet til flere språk vil dette være enklere fordi man da kan kartlegge alle barn i riktig alder i samme barnehage, uavhengig av språkbakgrunn, istedenfor å først oppsøke barnehager med barn med punjabi/urdu bakgrunn og så kontakte barnehager med barn med somalibakgrunn.

Når det gjelder planer for videre arbeid ser de foreløpige resultatene fra den statistiske bearbeidingen ut til å være lovende med tanke på å kunne etablere normer. Hvorvidt det er mulig å lage en felles normering på tvers av språk er en sentral problemstilling som den nåværende utprøvingen bare kan gi foreløpige indikasjoner på. En videre utvikling av materialet og en bredere utprøving på flere språk vil være nødvendig for å kunne få nærmere sikkerhet rundt dette. Med tanke på eventuell distribusjon av materialet er det viktig å utvide utprøvingen til også å omfatte kartlegging med andre språktester for å kunne vurdere validiteten av testen. Alt i alt er erfaringene med arbeidet med materialet positive og det vil bli undersøkt muligheter når det gjelder å utvide pilotprosjektet til et større prosjekt både når det gjelder normeringsarbeid og den tidligere omtalte tekniske videreutviklingen.

Referanser/litteratur

Cummins, J. 2000: **Language, Power and pedagogy -Bilingual children in the crossfire, Multilingual matters**

Dunn, L.M et al 1997: **The British Picture Vocabulary Scale**, second Edition London UK, Nelson Publishing Company

Fenson, L. et al. 2000: **Short form versions of the Mac Arthur Communicative Development inventories**, Applied psycholinguistics 21:1, p. 95-115

Harris, F., Law,J., Roy,P 2004: **The development of a 50 word adaption of the UK short form of the MCDI for use with two year olds in Sure start Programs in England.**

Paper prepared by the team responsible for the further development in UK for LarryFenson and the MCDI team- San Diego, USA

Harris, F., Law,J., Roy,P 2005: **The third implementation of the Sure Start Language Measure.** www.surestart.gov.uk/ensuringquality/research

Horn, E. og A.L. Dalin. 2008. **Språk 4. Brukerveiledning.** Bergen: Designtrykkeriet

Horn, E. og B.E. Hagtvet. 1997. **SATS. Screening av to-åringers språk.** Håndbok. Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet, 2007: **Strategiplanen "Likeverdig utdanning i praksis!"**- Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning, **2007-2009-revidert utgave.**

Monsrud, M.B., Thurmann-Moe, A.C, Bjerkan, K. 2010: **Minoritetspråklige barns ordforråd og ordforrådsutvikling**, Spesialpedagogikk 09. 2010.

Oxford Research, 2009: **"Se han snakker - evaluering av språkkartleggingsverktøyet språk 4"**, Imdi

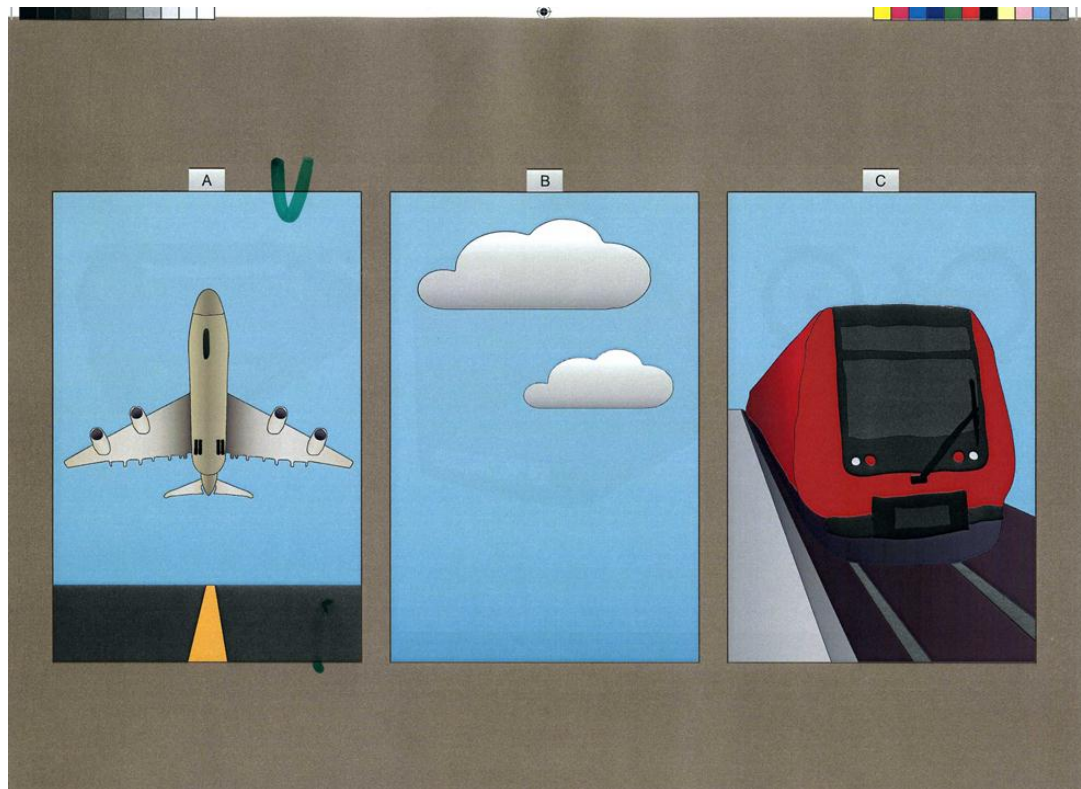
Rambøll Managment, 2005: **"Når helsesøster kartlegger... evaluering av kartleggingsverktøyet språk 4 ved helsestasjonen.**" Helse og omsorgsdepartementet

Regjeringen (KD), 2011: **"Vurdering av verktøy som brukes til å kartlegge barns språk i norske barnehager"** Rapport fra ekspertutvalg nedsatt av Regjeringen (KD)
http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/rapporter_planer/rapporter/2011/rapport-vurdering-av-verktoy-som-brukes-.html?id=667311

Roy, P., Kersley, H.,Law,J. 2005: **The Sure Start Language Measure standardization Study.** www.surestart.gov.uk/ensuringquality/research

Vedlegg

Vedlegg 1 – Eksempeloppgave, fly



Vedlegg 2 – Tillatelse NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES



Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Anne Cathrine Thurmann-Moe
Bredtvet kompetansesenter
Postboks 13 Kalbakken
0901 OSLO

Vår dato: 28.02.2011

Vår ref: 26168 / 3 / KH

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.01.2011. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 24.02.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

26168

Behandlingsansvarlig
Daglig ansvarlig

Mitt språk - et kartleggingsverktøy
Bredtvet kompetansesenter, ved institusjonens øverste leder
Anne Cathrine Thurmann-Moe

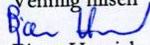
Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

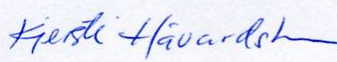
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henriksen


Kjersti Håvardstun

Kontaktperson: Kjersti Håvardstun tlf: 55 58 29 53
Vedlegg: Prosjektvurdering

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-ame.andersen@uit.no

Vedlegg 3 – Informert samtykke



Statped

Bredtvet kompetansesenter

Deltakelse i forskningsprosjekt- Utprøving av kartleggingsverktøyet "Mitt Språk"

Bredtvet Kompetanse senter arbeider for tiden med å utvikle et språkkartleggingsverktøy for vurdering av morsmål hos førskolebarn med annen språkbakgrunn enn norsk. I den forbindelse er det nødvendig å få prøvd ut materialet på en gruppe barn med normal språkutvikling. Deltakelse i prosjektet er frivillig. Utprøvingen foregår ved at undertegnede kommer til barnehagen og i samarbeid med de ansatte på avdelingen viser barnet et hefte med bilder. Selve kartleggingen består av 50 oppgaver og for hver oppgave framvises tre bilder. PC-en leser så opp et ord på barnets morsmål og barnet skal velge bildet som passer til ordet som blir lest opp. Prøven tar ca 10 minutter og vil bli foretatt i barnehagetiden.

Prosjektet skal avsluttes innen mars 2012. Etter dette vil anonymiserte data bli bearbeidet statistisk. Materiale fra utprøvingen vil bli lagret i maks to år fra prosjektslutt.

Henvendelser og spørsmål om prosjektet kan rettes til

Prosjektansvarlig

Anne Cathrine Thurmann-Moe

seniorrådgiver/ cand paed.

Tlf. 22 90 28 00

E-post: anne-cathrine.thurmann-moe@statped.no

Fullmakt

Jeg gir med dette tillatelse til at mitt barn:

Navn(på barnet)-----

Født (dato)----- kan delta i utprøvingen av kartleggingsverktøyet "Mitt Språk".

Sted, dato

Foresatte (navn)
